

Ketrin Deb
NASLEĐE

Prevela
Milica Cvetković

■ Laguna ■

Naslov originala

Katherine Webb
THE LEGACY

Copyright © Katherine Webb 2010

First published by Orion, London.

Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Mami i tati

Prolog

1905.

Kerolajn je polako dolazila svesti. Pošto se obamrlost koju je osećala lagano povlačila, postala je svesna mnoštva misli koje su hrlile nalik pticama u kavezu, prebrzo da bi ih se dočepala. Nesigurno je stala na noge. Dete je i dalje bilo tu, na krevetu. Duž kičme joj kliznu jeza od straha. Delimično se nadala da ga neće biti, da je nekako nestalo ili, još bolje, da ga uopšte i nije bilo. Ono se odvuklo do drugog kraja kreveta, s mukom puzeći po glatkom i klizavom prekrivaču, grabilo ga snažnim pesničicama i pomeralo se kao da veoma polako pliva po tamnozelenoj svili. Poraslo je i ojačalo. Na nekom drugom mestu, u nekom drugom životu, postalo bi ratnik. Kosa mu je bila crna kao katran. Provirilo je s kreveta pa okrenulo glavu prema Kerolajn. Ispustilo je kratak uzvik, nešto kao *da*, i mada to nije imalo nikakvog smisla, ona ga je shvatila kao pitanje. Oči joj se napuniše suzama, a noge umalo ponovo ne klecnuše. Ono je bilo stvarno, bilo je tu, u njenoj spavaćoj sobi, na imanju Storton, i poraslo je toliko da može da joj postavlja pitanja.

Osećanje stida se zgusnulo kao neprozirni oblak. Poput dima u vazduhu, zaklanjalo je sve, sprečavalo je da misli. Uopšte nije znala šta da radi. Minuti su se rastezali sve dok joj se nije učinilo da čuje korake u hodniku pred vratima. Od toga joj srce

poskoči i ona konačno shvati – dete ne može ostati ovde. Ni na tom krevetu, ni u njenoj sobi, ni u kući na imanju. Jednostavno *ne može*, a ni sluge ni njen muž nikako ne smeju saznati da je uopšte i bilo tu. Možda ga je posluga već otkrila, videla ili čula nešto kad se ona srušila i ostala bez svesti na podu. Jedino joj je preostalo da se moli da nije tako. Nije imala predstavu koliko je čekala, uma zbrkanog od užasa i bola. Detetu nije dojadilo istraživanje kreveta, pa možda i nije prošlo baš mnogo vremena. Još može nešto da preduzme, a izbora nema.

Obrisavši lice, Kerolajn obiđe krevet i uzme dečaka, mada od sramote nije mogla da ga pogleda u oči. I one su bile crne, znala je to. Crne i neprozirne kao mastilo. Bio je mnogo teži nego što pamti. Spustila ga je na krevet i skinula mu svu odeću, pa i peletu, iako je sve na njemu bilo načinjeno od grube tkanine, da ga ne bi nekim slučajem povezali s njom. Bacila je odeću u kamin, a platno se zadimilo i zasmrdelo na prigušenom žaru vatre založene tog jutra. Zatim se obazrela, na tren zbunjena, pa joj oči zablistaše pred prizorom vezene jastučnice na uzglavlju. Vez je bio sitan, uredan i predstavljao je žute cvetove nalik mašnjama. Platno je bilo glatko i čvrsto. Kerolajn skide jastučnicu i u nju spusti bebu, koja se koprcala. Uradila je to nežno, rukama koje su izražavale ljubav prema detetu iako njen um to još nije bio u stanju da prihvati. Međutim, nije upotrebila jastučnicu da ga u nju povije. Umesto toga, iskoristila ju je kao vreću pa u njoj iznela bebu kao što bi lovokradica nosio zečeve. Suze, potekle iz dubine duše, ovlažile su joj lice. Ipak nije smela da zastane, nije mogla dozvoliti sebi da ga opet zavoli.

Napolju je pljuštala kiša. Kerolajn pređe travnjak, s bolom u leđima i naježenom kožom glave zbog pogleda kuće koji je osećala na sebi. Kad je konačno stigla pod drveće, u zaklon od pogleda, izborila se za dah. Pobledeli su joj zglobovi koliko je jako stezala skupljenu jastučnicu. U njoj se dete migoljilo i

mrmljalo, ali nije zaplakalo. Kroz kosu joj se slivala kiša i kapala joj niz bradu. *Kiša me neće oprati*, govorila je sebi u nemom beznađu. Znala je da je u blizini rosno jezerce. Veštačko jezero za skupljanje kišnice na udaljenom kraju imanja, na granici s talasastim padinama niz koje se spušta potok što teče kroz selo. Jezero je bilo duboko, mirno i skrovito. Oblačnim danima kakav je ovaj bio, voda je bila tamna, zagasita od kiše, spremna da skrrije svaku tajnu koja se u nju baci. Kerolajn je zadržala dah kad joj se ta misao obrazovala u glavi. Postidela se zbog nje. *Ne, ne mogu*, u sebi je preklinjala. *Ne mogu*. Već mu je mnogo toga uskratila.

Pošla je dalje, ne ka jezeru, već dalje od kuće, moleći Boga da joj ukaže još neku mogućnost. Kad se to zaista dogodilo, ona se od olakšanja zatetura. Na travnatom proplanku, tamo gde je staza vodila uz šumu, stajala su pokrivena kola. Uz njih je bio vezan crno-beli konjić, sapi izloženih kiši, a iz metalnog dimnjaka na krovu kola vijugao je tanak stub dima. *Kotlokrpe*, pomisli ona i u grudima joj se razbukta očajnička nada. Oni će ga naći, uzeti ga, otići s njim. Više ga nikad neće videti, nikad se više neće suočiti s njim. A on će biti zbrinut. Živeće.

Sad dete zaplaka jer je kiša probila jastučnicu i doprla mu do kože. Kerolajn žurno ponovo zabaci vreću na leđa i pođe između drveća na drugu stranu proplanka, još dalje od kuće, tako da joj tragovi ne ukazuju u tom pravcu. Nadala se da će izgledati kao da je neko s juga naišao stazom i ostavio dete. Spustila ga je među čvornovato korenje velike bukve, gde je tlo bilo još prilično suvo, pa se povukla pred njegovim sve glasnijim i upornijim plačem. *Uzmite ga i idite*, nemo je preklinjala.

Što je brže i tiše mogla, ponovo se oteturala u šumu, a jedno vreme, dok konačno nije dovoljno odmakla, pratio ju je bebin plač. Kad ga više nije čula, korak joj postade nesiguran. Zatim stade i zaljulja se, rastrgnuta između pomisli da li da nastavi ili

da se vrati. *Neću ga više nikad čuti*, pomislila je, ali u tome ipak ne nađe olakšanje. Ne može biti nikako drugačije, pa ipak joj se srcem raširi kao led tvrda i oštra jeza jer od onoga što je učinila nema odstupanja, bila je sigurna u to. A znala je da nema ni zaborava. Ta jeza se ukorenila kao trulo tkivo i premda je znala da nema povratka, nije bila sigurna može li da produži. Stavila je šaku na stomak, gde se ugnezdilo dete. Dozvolila mu je da oseti toplinu njenog dlana, kao da ovom detetu želi da dokaže da je još živa, da ima osećanja i da će njega voleti. Zatim se polako vratila u kuću, gde će tek satima prekasno shvatiti kako je iz predostrožnosti skinula odeću sa bebe, ali ju je ostavila da bude nađena u finoj, vezenoj jastučnici. Zagnjurila je lice u svučeni jastuk i pokušala da iz sećanja izbriše to muško dete.

„I svud je mir! baš tako potpun mir
da miso mi se od njeg zbuni sva
i svoj pobrka tok.“

Semjuel Tejlor Kolridž, *Mraz u ponoć**

* Prevod dr Ranke Kuić; Semjuel Tejlor Kolridž, *Pesme, Rad*, Beograd 1969. (Prim. prev.)

Prvo poglavlje

Barem je zima. Ovamo smo dolazile samo leti pa nam sad ne izgleda isto. Nije onako stravično poznato, ne guši onako. Kuća na imanju Storton, sumorna i velika, boje današnjeg niskog neba. Viktorijanska, neogotička gromada s kamenim stupcima na prozorima i oguljenom drvenarijom pozelenelom od lišajeva. Uza zidove gomilice uvelog lišća, a pod njima mahovina koja se uzdiže sve do prozorskih ispusta u prizemlju. Izašavši iz kola, lagano dišem. Zasad je ovo sasvim obična engleska zima. Vlažna i blatnjava. Živice u daljini izgledaju kao razlivene ljubičaste modrice. Danas sam se obukla u vedre boje, za razliku od ovog mesta, za razliku od njegove smrknutosti i težine u mom sećanju. Sad se osećam smešno, kao klovn.

Kroz vetrobran mog olupanog belog golfa vidim Betine šake, koje drži u krilu, i istanjene krajeve njene dugačke pletenice. Kroz kosu joj sad čudno probijaju sedi pramenovi, nalik zmi-jama, što mi se čini prerano, i te kako prerano. Grozničavo je želela da dođe ovamo, a sada sedi kao kip. One blede, uske šake mlitavo je sklopila u krilu – drži ih nepomično, kao da čeka. Kad smo bile male, obema nam je kosa bila veoma svetla. Bila je beloplava, anđeoska, kosa mladih Vikinga, a s godinama je čistota te boje nestala i pretvorila se u ovu nezanimljivu, mišjesmeđu. Ja svoju sad farbam da bih je učinila veselijom. U

poslednje vreme nas dve sve manje ličimo. Sećam se Bet i Dinija, glavama naslonjene jedno uz drugo, kako nešto kriju, šapuću; njegove kose tako tamne i njene tako svetle. Tad me je obuzimala ljubomora, a sad kad se setim njihovih glava, pomislim na jin i jang. Tako su bili bliski i nerazdvojni.

Prozori na kući su nezastrti, u njima se vidi mračni odraz golog drveća. To drveće mi se sad čini preraslom, preblizu kući. Treba ga orezati. Razmišljam li ja o onome što treba obaviti, što treba popraviti? Zamišljam li kako živim ovde? Kuća je sad naša, svih onih dvanaest spavaćih soba, sve one vrtoglavo visoke tavanice, veličanstveno stepenište, podrumске prostorije s kamenim pločama što je hodanjem uglačala posluga. Sve je to naše, ali samo ako ostanemo da živimo ovde. To je Meredith oduvek i želela. Meredith – naša baba, večito pakosna, koščatih šaka stisnutih u pesnice. Još pre mnogo godina tražila je od naše majke da se svi preselimo kod nje i gledamo je kako umire. Majka je odbila i zbog toga je razbaštinjena, pa smo nastavili srećan provincijski život u Redingu. Ako se ne doselimo ovamo, kuća će biti prodana a novac poklonjen u dobrotvorne svrhe. Meredith, čovekoljubiva posle smrti – sasvim nastrano. No sad je kuća naša – tek nakratko, zato što mislim da ne bismo podnele da u njoj živimo.

Za to postoji razlog. Kad pokušam da ga sagledam, on mi utekne, kao dim. Ostane samo jedno ime: Henri. Dečak koji je nestao, kog jednostavno više nije bilo. I sad mislim, dok piljim u vrtoglave grane, mislim kako *znam*. Znam zbog čega ne možemo da živimo ovde, zbog čega je pravo čudo što smo uopšte došli. *Znam*. Znam zbog čega Bet neće čak ni iz kola da izađe. Zanima me hoću li morati da je namamim, onako kako je treba mamiti da jede. Između mene i kuće ne raste ni jedna jedina biljka – senka je preduboka. A možda je i tlo zatrovano. Oseća se miris zemlje i truleži, baršunastih gljivica. *Humus*, sećam

se reči s davnih časova biologije. Hiljade sićušnih usta koja grizu, žvaću, vare zemlju. Sad je sve potpuno mirno. Tišina bez motora, tišina u drveću i u kući, i u onom prostoru između njih. Vraćam se do kola.

Bet zuri u svoje šake. Ne verujem da je dosad uopšte podigla pogled i uputila ga ka kući. Najednom sumnjam da sam pravilno postupila što sam je dovela ovamo. Najednom se plašim da sam zakasnila i taj strah mi steže utrobu. Na vratu joj vidim žile napete kao žice, a telo joj je na sedištu skvrčeno, sklopljeno u zglobovima i uglovima. Tako je tanka u poslednje vreme, tako krhka. I dalje je to moja sestra, ali nekako promenjena. U njoj ima nečega što ne znam, što ne mogu da dokučim. Radila je nešto što ne mogu da pojmem i gajila misli koje ja ne mogu da zamislim. Oborene ka kolenima, oči joj se cakle i razrogačene su. Maksvel hoće da je opet pošalje u bolnicu. Pre dva dana mi je to rekao preko telefona, a ja samo što mu nisam otkinula glavu zbog tog predloga. Međutim, ja se prema njoj sad odnosim drugačije, koliko god se trudila da to ne radim, pa sam zbog toga, u dubini duše, besna na nju. Ona je moja starija sestra. Trebalo bi da je jača od mene. Malo joj protrljam šaku, osmehnem joj se vedro. „Hoćemo li da uđemo?“, kažem. „Prijalo bi mi neko žestoko piće.“ Glas mi je prejak za taj skućeni prostor. Zamišljam Meredithine kristalne boce poređane u salonu. Kao dete sam se šunjala i virila kroz tajanstvenu tečnost, pratila kako se kroz nju prelama svetlost, dizala zapušače da njušnem nedozvoljen miris. Nekako mi se čini neprirodno da pijem njen viski kad je više nema. Ovom brigom pokazujem Bet da znam kako ne želi da bude opet ovde. No tad, uz dubok uzdah, ona ustaje i korača prema kući kao da je omamljena, a ja žurim za njom.

Iznutra kuća izgleda manje, kao što biva sa svime što smo upamtili u detinjstvu, ali svejedno je ogromna. Stan u kojem živim u Londonu učinio mi se velikim kad sam se uselila jer

je bilo dovoljno soba da ne moram da virim u televizor između prostrtog veša. Ovde, pred širinom predsoblja u kome sve odjekuje, javlja mi se smešan nagon da napravim zvezdu. Neodlučno krećemo i bacamo torbe u podnožju stepeništa. Ovo je prvi put da smo ovde same, bez roditelja, pa nam je sve toliko čudno da tumaramo kao ovce. Uloge su nam određene navikom, sećanjem ili običajem. Ovde, u ovoj kući, mi smo deca. No moram je razveseliti jer vidim da se tetura i u očima joj nazirem mahnit pogled.

„Stavi vodu za kafu. Ja ću iskopati neku cugu pa ćemo piti cvrcnutu kafu.“

„Erika, još nije ni vreme ručku.“

„Pa šta? Zar nismo na odmoru?“ O, nismo. Nikako nismo. Ne znam šta je ovo, ali sigurno nije odmor. Bet vrti glavom.

„Ja ću samo čaj“, kaže i odlazi prema kuhinji. Leđa su joj uska a ramena oštro štrče kroz tkaninu košulje. Nelagodno mi je da gledam – prošlo je samo deset dana otkad sam je poslednji put videla, a ona je primetno mršavija. Poželim da je snažno zagrlim i da učinim da joj bude bolje.

Kuća je hladna i vlažna, pa pritiskam dugmiće na prastarju tabli dok ne začujem pokret, negodovanje cevi, naviranje vode. U kaminu salona smrdi pepeo, a u korpi za otpatke još ima papirnih maramica i trule kore jabuke slatkastog mirisa. Osećala sam se nelagodno, čak mučno što se tako uvlačim u Meredithin život. Kao da, okrenuvši se, mogu da joj uhvatim odraz u ogledalu – kiselu grimasu, kosu obojenu u lažno zlato. Zastajem kod prozora i gledam u zimsku baštu, izdžikljale neorezane biljke kako vise. Evo kojih se ja mirisa sećam s naših letovanja: krema za sunčanje od kokosa; supa od govedeg repa za ručak, bez obzira na vrućinu; oblaci slatkog, oporog mirisa koji se dižu s ruža i lavande po vrtu; oštar, mesnat miris Meredithinih debelih labradora, koji mi vrelo dahću u cevanice. Sad je sve mnogo

drugačije. Kao da je ono bilo pre više vekova, kao da se događalo nekom drugom. Nekoliko kapi kiše sliva se niz okno a ja sam se našla sto godina udaljena od svega i svakoga. Ovde smo Bet i ja zaista same. Same, ponovo u ovoj kući, u našoj zaveri ćutanja, nakon toliko vremena koje ništa nije razrešilo i tokom kojeg se Bet raspala, parče po parče, a ja sam umakla i izbegla sve to.

Najpre moramo da poslažemo, da napravimo reda u svim slojevima poseda, u svemu što se skupilo po uglovima. Ova kuća ima tako mnogo soba, toliko nameštaja, toliko fioka i ormara, toliko mesta za skrivanje. Pretpostavljam da bi trebalo da mi bude žao pri pomisli da će biti prodana, da će se sled porodične istorije prekinuti kod Bet i mene. Međutim, nije mi žao. Možda stoga što je, po pravu, sve trebalo da pripadne Henriju. Tada je to prekinuto. Posmatram nakratko Bet kako iz fioke vadi čipkane maramice i ređa ih na krilo. Vadi ih jednu po jednu, proučava im šare, prelazi prstima preko niti. Gomila na njenom krilu nije tako uredna kao ona u fioci. To što radi nema svrhe. To je jedna od onih njenih bubica koje ja ne razumem.

„Idem da se prošetam“, objavljujem ustavši krutih kolena i obuzdavajući bes. Bet se trгла kao da je zaboravila da sam i ja tu.

„Kuda ćeš?“

„U šetnju, upravo sam ti rekla. Potreban mi je svež vazduh.“

„Nemoj dugo“, kaže Bet. Često radi i ovo – priča sa mnom kao da sam svojeglavo dete, kao da bih mogla da pobegnem. Uzdahnem.

„Neću. Dvadeset minuta. Da protegnem noge.“ Mislim da zna kuda sam se uputila.

Hodam mehanički. Travnjak je izrovan i mokar, kao uzburkano more iskidane mrke trave koja mi kvasi stopala. A sve je bilo tako doterano, tako lepo. Već sam i ne razmišljajući znala

da je verovatno zapušteno otkad je Meredith umrla. No to je smešno. Umrla je pre mesec dana, a u bašti se vidi višegodišnji nemar. Izgleda da smo mi nju zanemarili. Nemam predstavu kako se snalazila pred smrt – *ako* se snalazila. Jednostavno je postojala u dnu moje svesti. Mama i tata su je obilazili, možda ne ni svake godine. Bet i ja nismo bile ovde godinama. Ali mislim da se naše odsustvo podrazumevalo, nikad i nije bilo obavezno. Nikad nas nisu gnjavili da idemo. Možda bi ona volela da smo dolazile, a možda i ne. S Meredith se nikad nije znalo. Nije bila slatka bakica, nije bila čak ni nežna majka. Naša prababa Kero-lajn živela je ovde dok nam je majka odrastala. Još jedan izvor nelagode. Majka je otišla čim joj se ukazala prilika. Meredith je umrla iznenada, od moždanog udara. Bila je bezvremena, starica otkad pamtim, a onda je više nije bilo. Poslednji put sam je videla na maminoj i tatinoj srebrnoj svadbi, ne ovde, već u nekom pregrejanom hotelu s raskošnim tepisima. Nalik kraljici, sedela je za stolom i hladno gledala po prostoriji, oštrog pogleda nad stisnutim ustima.

Evo jezera. Tu je gde je uvek i bilo, samo što izgleda drugačije u zimskim bojama. Leži u uglu prostranog polja s obršćenom travom. To polje se širi na istok, a šuma na zapad. Nekad je šuma blistala trakama zelene svetlosti, svežom bojom koju su bacale grane ispunjene skakutanjem i pevanjem ptica. Sad su gole, a nastanjuju ih glasne vrane koje gaču i zvocaju jedna drugoj. Ovo jezero je bilo neodoljivo u vrelim julskim danima, ali pod ovako neveselim nebom izgleda plitko, nalik bari. Iznad njega jure oblaci. Znam da nije plitko. Kad smo bile male, bilo je ograđeno, ali sasvim retkom bodljikavom žicom, nemoćnom da zaustavi odlučnu mladež. Vredelo je izgrebati noge i počupati kosu. Pod sunčevim zracima voda je bila staklastoplava. Izgledalo nam je duboko, ali je Dini rekao da je dublje nego što mislimo. Kazao je kako voda vara oko, a ja mu nisam verovala

sve dok jedanput nije duboko udahnuo, zaronio pa se praćakao i praćakao ka dnu. Posmatrala sam njegovo mrko telo kako se mreška i prelama, gledala kako se i dalje praćaka čak i kad mi se činilo da je morao doseći krečno dno. Izronio je bez daha i zatekao me opčinjenu, zapanjenu.

Iz ovog jezera nastaje potok što teče kroz selo Barou Storton, niz široko brdo što se spušta od kuće na imanju. Jezero mi je urezano u pamćenje, ono kao da dominira mojim detinjstvom. Prosto vidim Bet kako tabana po obali kad sam ja prvi put zaplivala. Hodala je tamo-amo, nervozna što je starija, što su obale jezera strme, pa će ona biti kriva ako se udavim. Zaranjala sam neumorno, trudila se da dotaknem dno kao Dini iako nijednom nisam uspela, ali čula sam kako mi Bet pretili svaki put kad izronim na vazduh. Bila sam kao pampur. Laka, s onim dečjim salom na bucmastim nogama i zaobljenom stomačiću. Pre nego što bi me pustila blizu kuće, terala me je da trčim krug za krugom po bašti tako da se osušim i ugrejem, da se ne primeti kako sam pobledela i kako mi cvokoću zubi, što bi iziskivalo objašnjavanje.

Iza mene se, kroz golo drveće, u daljini vidi kuća. To nikad ranije nisam primetila. Kuća se kroz letnje krošnje ne vidi, ali sad promatra, čeka. Brine me što je Bet unutra sama, ali još neću da se vratim. Idem dalje, preskačem kapiju i zalazim u polje. Ovo polje, pa još jedno, i stižeš do vrtača – do talasastog viltširskog krečnjačkog pobežja, ovde obeleženog praistorijom, onde izbrazdanog tenkovima i posutog metama za vežbu. Na obzoru je humka po kojoj je selo i dobilo ime,* pogrebna mogila iz bronzanog doba za nekog kralja čije su ime i slava odavno zaboravljeni: niska, uska izbočina, dugačka otprilike kao dva automobila, otvorena s jedne strane. Leti taj kralj leži

* Engl.: *barrow* – humka. (Prim. prev.)

pod divljim ječmom, jarkim kostrišem i spomenkom, i sluša beskrajno bogato kliktanje ševa. No sad su tu samo krta trava, uveo čkalj, prazna kesa od čipsa.

Stajem na humku i gledam u selo, hvatajući dah posle pen-tranja. Dole nema mnogo znakova života, tek nekoliko ispreki-danih stubova dima iz odžaka, nekoliko dobro uvijenih meštana koji šetaju pse do poštanskog sandučeta. S ovog usamljenog brda, selo izgleda kao središte svemira. *To zaselak je moj!*, naprasno mi u glavi odjeknu Kolridž. Obrađivala sam njegove pesme s mojim đacima. Trudila sam se da ih navedem da čitaju polako tako da osete reči, da upiju slike, no oni su ih samo preletali i trtljali kao majmunčići.

Ovde vazduh reže – prolazi pored mene kao ledeni talas. Prsti na nogama su mi utrnuti jer su mi cipele natopljene. U kući ima deset, dvadeset pari gumenih čizama, znam to. Dole su u podrumu, uredno poređane, s paučinom što se nahvatala oko njih. Onog jednog užasnog puta nisam istresla čizmu pre nego što sam u nju ugurala boso stopalo pa sam osetila golicanje nekog ko je tu ušao pre mene. Odvikla sam se od života na selu, loše sam opremljena za promene terena, za tlo koje nije pažljivo pripremljeno tako da meni bude zgodno. A ipak bih, kad bi me neko pitao, odgovorila da sam odrasla ovde. Ona rana leta, tako duga i prepoznatljiva u mojim mislima, koja se dižu poput ostrva iz mora školskih dana, i vlažni vikendi, premutni i preujednačeni da bih ih se sećala.

Na ulazu u grobnicu vetar duboko ječi. Doskočim obema nogama niz kamene stepenike i uplašim devojkicu koja stoji unutra. Ona krikne i uspravi se pa udari glavom o niski svod, opet čučne, pa obema rukama zakloni glavu.

„Sranje! Izvini! Nisam htela ovako da te zaskočim... nisam znala da ima nekog ovde.“ Smešim joj se. Slabo svetlo s ulaza pada na nju, na zlatne kovrdže vezane tirkiznom maramom, na

mlado lice i čudno bezoblično telo umotano u dugu šifonsku suknju i heklani džemper. Žmirka u mene, a verovatno vidi samo obris mog tela, crnu priliku naspram neba. „Dobro ti je?“ Ne odgovara mi. Buketići cveća su ugurani u zazore na zidu pred njom, odsečene stabljike uredno uvijene trakom. Da li je to radila ovde u tišini? Molila se u poluizmišljenoj, polupozajmljenoj svetinji? Vidi da gledam u njene ponude pa ustaje, mršti se i gura se pored mene bez reči. Konačno shvatam da je ona njena bezobličnost u stvari preteranost oblika – težina trudnoće. Veoma lepa, veoma mlada, isturenog stomaka. Kad sam i sama izašla iz grobnice, pogledala sam niz padinu prema selu, ali je nisam videla. Otišla je na drugu stranu – u pravcu iz kog sam ja došla, prema šumi uz kuću. Žustro korača mašući rukama.

Bet i ja smo prvog dana večerale u kabinetu. Možda to izgleda kao čudan izbor prostorije, ali samo tu je uvedena televizija pa smo jele testeninu s poslužavnika na kolenima, uz društvo večernjih vesti, jer nas je želja za ćaskanjem, izgleda, napustila, a važni razgovori kao da su i dalje previše važni. Za njih još nismo spremne. Nisam sigurna da ćemo ikad i biti, mada sestri neka pitanja moram da postavim. Čekaću kako bih dobila prave odgovore. Nadam se da možda mogu, ako joj postavim prava pitanja, i da joj pomognem. Da će je istina osloboditi.

Bet lovi svaki rezanac po činiji pre nego što ga uhvati viljuškom. Po nekoliko puta diže viljušku do usana pre nego što je stavi u usta. Poneki rezanac do njih uopšte i ne stigne – zbaci ga s viljuške pa potraži drugi. Sve to pratim krajičkom oka, kao što vidim i da joj je telo iscrpljeno. U očima joj mračno blistaju slike s TV-a.

„Misliš li da je to dobra zamisao? Što smo pozvale Edija ovamo za Božić?“, pita me iznenada.

„Naravno. Zašto ne bi bila? Bićemo ovde neko vreme kako bismo sve sredile pa možemo da ostanemo i do Božića. Zajedno.“ Sležem ramenima. „Ionako ima mnogo mesta.“

„Ne, mislim... to što dovodimo dete ovamo. U ovu... ovde.“

„Bet, to je samo kuća. Biće oduševljen njome. On ne zna... Sigurna sam da će se sjajno provesti – ima toliko budžaka koje može da istražuje.“

„Mada je prilično velika i prazna, zar ne? Možda malko usamljena? To bi moglo da ga deprimira.“

„Pa, možeš da mu kažeš da povede nekog druga. Zašto da ne? Pozovi ga sutra – naravno, ne za čitav božićni raspust. Neki roditelji, oni koji rade, mogli bi da se raduju dodatnim danima mira pre nego što ima se vrati njihov mali razbojnik, šta misliš?“

„Hmm.“ Bet prevrće očima. „Ne verujem da ijedna majka u toj školi radi nešto tako prosto kao što je zarađivanje za život.“

„Samo ološ kao ti?“

„Samo ološ kao ja“, složi se ona, mrtva ozbiljna.

„Ironično, zaista, budući da si ti jedina ona prava. Gotovo plave krvi.“

„Teško. Isto kao ti.“

„Nije. Mislim da je plemstvo preskočilo generaciju kod mene.“ Smeškam se. Meredith mi je jednom, kad sam imala deset godina, rekla: „*Erika, sestra ti ima pravo kalkotsko držanje. Ti si, bojim se, povukla na oca.*“ To mi nije smetalo tad, a ne smeta mi ni danas. Tad nisam znala šta znači *držanje*. Mislila sam da govori o mojoj kosi, koja mi je bila ošišana kratko zbog jednog incidenta sa žvakaćom gumom. Kad se Meredith okrenula, isplazila sam joj se, a mama mi je pripretila prstom.

I Bet to odbacuje. Izborila se da Maksvel – Edijev otac – dozvoli detetu da pohađa seosku osnovnu školu, koja je mala i srdačna, a u jednom delu dvorišta ima prirodnjački vrt s punoglavcima, osušenim ostacima vilinskih konjica, jagorčevinom

u proleće, pa čak i sa cvećem dan i noć. Međutim, Maksvelov stav je prevagnuo kad je došlo do srednjeg obrazovanja. Možda je tako i bolje. Edi je sad čitavog polugođa u internatu. Bet ima nedelje i nedelje vremena da ojača, da joj zaškri osmeh.

„Mi ćemo ispuniti prazninu“, uveravam je. „Ukrasićemo sobe. Iskopaću radio. Neće biti kao...“, tad začutim. Nisam sigurna šta sam htela da kažem. Iz ugla je mali TV ljutito zašuštao pa smo obe poskočile.

Skoro je ponoć a Bet i ja smo svaka u svojoj sobi, u istim sobama u kojima smo uvek spavale. Zatekle smo iste prekrivače, zategnute i izbledele. Meni se u početku ovo činilo nestvarno. No onda pomislih: zbog čega bi neko menjao prekrivače u sobi koja se nikad ne koristi? Ne verujem ni da je Bet odmah zaspala. Tišina kuće ječi kao zvono. Kad sednem, dušek se ulegne – opruge su izgubile čvrstinu. Na krevetu je uzglavlje od tamne hrastovine, a na zidu izbledeli akvarel – čamci u luci, mada nisam čula da je Meredith ikad bila na moru. Zavlačim ruku iza uzglavlja, prstima opipavam uspravne držače pa nailazim na ono što tražim. Sad je krta i prašnjava. Parče trake koju sam vezala – crvene plastične trake kojom je bio ukrašen rođendanski poklon. Tu sam ga vezala kad sam imala osam godina kako bih imala tajnu za koju znam samo ja. O njoj sam mogla da razmišljam kad se vratimo u školu. Da je zamišljam, skrivenu od pogleda, netaknutu kad se soba čisti, dok ljudi dolaze i odlaze. Evo nečeg što ću samo ja znati, uspomena na samu sebe koju uvek mogu da nađem.

Čuje se tiho kucanje i Bet promalja glavu kroz vrata. Kosa joj je raspletana, puštena oko lica, zbog čega izgleda mlađe. Katkad je tako lepa da osetim bol u grudima, stezanje rebara. Slaba svetlost lampe na noćnom stočiću pravi joj senke pod jagodicama i očima, ističe joj krivinu gornje usne.

„Je l' tebi dobro? Ja ne mogu da spavam“, šapuće kao da u kući ima još nekog koga bi mogla da probudi.

„Dobro mi je, Bet, samo mi se ne spava.“

„O.“ Stoji na vratima, okleva. „Tako mi je čudno što smo ovde.“ Ovo nije pitanje. Čekam. „Osećam se... osećam se pomalo kao Alisa u Zemlji iza ogledala. Znaš šta hoću da kažem? Sve je tako poznato, a opet je sve naopako. Kao izvrnuta slika. Šta misliš, zašto nam je ostavila kuću?“

„Zaista ne znam. Pretpostavljam zato da bi napakostila mami i ujka Klifordu. To liči na Meredith“, uzdahnem. Bet i dalje stoji na vratima, lepa, kao devojčica. U tom trenutku imam osećaj kao da vreme nije prošlo, kao da se ništa nije promenilo. Mogla bi opet da ima dvanaest godina, a ja osam, pa da proviri i probudi me kako ne bih zakasnila na doručak.

„Mislim da je to uradila kako bi nas kaznila“, kaže tiho, s preneraženim izrazom lica.

„Ne, Bet. Ništa loše nismo uradile“, odgovorim joj odlučno.

„Zar nismo? Onog leta. Ne. Ne, valjda nismo.“ Hitro, zbnjeno preleti pogledom preko mene, a meni se učini da pokušava da uoči nešto, da nasluti neku istinu o meni. „Laku noć, Rik“, šapne posluživši se mojim starim muškim skraćenim imenom, pa nestane s vrata.

Sećam se svega i svačega od tog leta. Poslednjeg leta kad je sve još bilo kako treba, leta 1986. godine. Sećam se kako je Bet bila uzrujana zbog raspada dueta *Wham!*. Sećam se kako su mi od vrućine iskočili plikčići po grudima i svrbeli me, i kako sam ih rasprskavala noktima, od čega mi je bilo muka. Sećam se uginulog zeca u šumi kog sam obilazila gotovo svakodnevno, zgrožena i zadivljena time što se lagano ugiba, omekšava, što mi se činilo da diše, sve dok ga nisam gurnula štapom da proverim

je li mrtav pa sam shvatila da to pokretanje izazivaju halapljive larve u njemu. Sećam se da sam dvadeset trećeg jula na Meredithinom malenom televizoru gledala venčanje princa Endrua i Sare Ferguson – i one njene ogromne venčаницe na kojoj sam joj bolno zavidela.

Sećam se kako sam smišljala korake uz hit pesmu Dajane Ros *Chain Reaction*. Sećam se kako sam ukrala Meredithin šal od perja za svoj kostim, a onda se saplela i nagazila ga: sećam se kiše perja, pa kako ga skrivam u donju fioku, sa strahom u želucu, toliko prestravljena da ne mogu da priznam. Sećam se novinara i policajaca kako stoje licem u lice sa suprotnih strana gvozdene kapije imanja Storton. Policajci su držali prekrštene ruke, kao da im je dosadno i vruće u onim uniformama. Novinari su se muvali i petljali oko svoje opreme, govorili pred kamerama, u kasetofone, uporno čekali da dođu do vesti. Sećam se kako me je Bet prodorno gledala dok sam s policajcem pričala o Henriju, a on me ispitivao gde se igramo, šta radimo. Dah mu je mirisao na bombonice *polo*, pomalo ustajale. Mislim da sam mu rekla i da sam se loše osećala, a Bet mi je uputila oštar i iskolačen pogled.

Uprkos ovim mislima, na kraju sam zaspala lako, čim sam prevazišla hladnoću čaršava, nepoznat mrak sobe. A tu je i taj miris, ne mogu da kažem neprijatan, ali sveprisutan. Onako kako kuće mirišu na svoje stanovnike – na mešavinu njihovih sapuna, dezodoransâ i kose kad treba da se pere, njihovog parfema, kože, hrane koju kuvaju. Bez obzira na to što je zima, ovaj miris se prostire po svim sobama, pobuđuje uspomene i nemir. Budim se samo jedanput, čini mi se da čujem kako Bet ide po kući. A onda sanjam jezero, pa kako plivam u njemu i pokušavam da zaronim do dna, kako imam potrebu da nešto nađem na dnu, nešto što ne uspevam da dosegmem; hladnoću vode, pritisak u plućima, grozan strah šta bih prstima mogla da napipam na dnu.